

YABANCI DİLDE OKUMA ALIŞKANLIĞI*

Ayten Genç**

ABSTRACT:

Reading is a communicative need. However, in our age there are less tiresome and easy ways to fulfill this need. This research tries to display that university students prefer less tiresome ways to access knowledge. In this context, it is emphasized that the students do not have the habit of reading and thus, they are not aware of the various ways of acquiring the reading habit.

The analysis of the data explicates that the acquisition of the habit of reading is primarily related to the socioeconomical and sociocultural conditions of the students' families. Furthermore, the lack of reading habit can be correlated with the low motivation that is observed both in the individual and social attitudes of the students who are standing in between German culture and language and Turkish culture and language.

Key Words:

The habit of reading; Reading in a Foreign Language

ÖZET:

Okuma bir iletişim gereksiniminden ortaya çıkar. Ancak çağımızda bu gereksinimi karşılamak için daha kısa ve zahmetsiz yollar bulunmaktadır. Bu araştırmada öğrencilerimizin bilgi edinmede kısa yolları tercih ederek okumaktan vazgeçtikleri, okuma alışkanlığı kazanmadıkları, nasıl ve neden okumaları gerektiğinin bilincinde olmadıkları düşüncesinden yola çıkmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, okuma alışkanlığının öncelikle öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik-kültürel durumuyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca Alman ve Türk dilini ve kültürünü tam anlamıyla tanıyamamaları ve bireysel-toplumsal düzeyde varolan güdülenme (motivasyon) eksikliği söz konusudur.

Anahtar Sözcükler:

Okuma Alışkanlığı, Yabancı Dilde Okuma

1. GİRİŞ

Bilginin yadsınmadığı 20. yüzyılda, bireyin kendi dışındaki dünya ile iletişim kurmasının kaçınılmazlığı bir gerçektir. Birey, okuma yoluyla bu dünyaya bir pencere açmak, bilgi edinmek durumundadır. Ünlü Alman yazar Hermann Hesse' de "İyi bir okur için

kitap okumak, yabancı bir insanı ,onun düşünce tarzını tanıma, onu anlamaya çalışmak , mümkün olduğunca onunla dost olmaktır."/ [1] sözleriyle okumanın insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırdığını dile getirmektedir.

Günümüz Türk toplumunun genelde az okuyan bir toplum olduğu herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Gazete ve kitap tirajları ele alındığında okuma oranındaki düşüklük hemen göze çarpmaktadır. Bu durumun çeşitli gerekçelerden kaynaklandığı öne sürülmektedir. Gerek bireysel, gerek toplumsal düzeyde okumayı sevmemek daha kısa ve zahmetsiz yollardan bilgi edinmek istemek, sabırsız olmak, renkli basın TV kanallarının etkisi, kitapların pahalı olması, kalitesizliği ya da albenisi olmayışı, kitapla insanın buluşturulamayışı, başka bir deyişle kitabın pazarlanmasındaki eksiklik, okuma alışkanlığının ailede ve okulda verilmemesi öne sürülen gerekçelerdendir. Geleceğin toplumunun aydın kesimini oluşturan bugünün üniversite gençliğinin hiç okumadığı gözlenmektedir. Bu durum panellerde, çeşitli açık oturumlarda da tartışılmaktadır. "Okuma - Yükseköğretim Gençliği" ilişkisi açısından bakıldığında, özellikle öğretmen olarak geleceğin gençlerini eğitecek ve onlara okuma alışkanlığı vermesi beklenen Eğitim Fakülteleri öğrencileri arasında okuma alışkanlığı olması gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı , Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi' ne bağlı Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını, bilinçli olarak okuyup okumadıklarını , okumuyorlarsa nedenlerini saptamaktır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında lisans öğrenimi gören 1-4 sınıflarından 88'i kız , 87' si erkek olmak üzere 175 öğrenciye çoktan seçmeli şıklardan birini seçerek yanıtlayabileceği sorulardan oluşan bir anket yoluyla toplanan verilere dayanarak yapılmıştır. Ankette öğrenci ve ailesinin sosyal durumları , ilgi alanları, okuma alışkanlığının olup olmadığına ilişkin sorular yer almaktadır. Ankete katılan öğrenciye, yaşı ,cinsiyeti , okuduğu okullar, yabancı dil seviyesi, boş zamanları değerlendirme

* Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Eğitimi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin okuma edimini oluşturan sosyal-toplumsal-ekonomik faktörleri saptamak üzere gerçekleştirilmiştir.

** Yrd.Doç.Dr. Ayten Genç, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

kapsamında okumaya ayırdığı zaman, okuma alışkanlığının olup olmadığı, nedenlerine ilişkin görüşleri, okurken karşılaştığı güçlükler hakkında sorular yöneltilmiştir.

3. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ankete katılan 175 kişiden %94.85'i Almanca konuşulan bir ülkede bulunduğu, %3.42'si ise hiç bulunmadığı saptanmıştır. Almanya'da bulunanların içinde büyük çoğunluğu 6-15 yıl arasında kalanlar oluşturmaktadır.(Tablo I).

Tablo I: Almanca konuşulan ülkelerde yaşama yılına göre öğrenci dağılımı

Yaşanan Yıl	Öğrenci Sayısı	%
<1	2	1.16
1 - 5	19	11.04
6 - 10	47	27.32
11 - 15	77	44.76
>15 yıldan çok	21	12.20
Hiç kalmayan	716	3.48
Toplam	172	98.28

Almanca konuşulan ülkelerde yaşamış öğrencilerin aldıkları ilk ve orta eğitime göre dağılımında, ankete katılanlardan %94.85'nin Almanya'da temel eğitim veren okullara gittiği, bunlardan %52 ile büyük çoğunluğu oluşturan grubu Grundschule +Hauptschule ile Grundschule + Realschule'yi bitirenlerin temsil ettiği görülmektedir. (Tablo II).

Tablo II: Almanca konuşulan ülkelerde yaşamış öğrencilerin aldıkları ilk ve orta öğretime göre dağılımı

İlk ve Ortaöğretim Türü	Öğrenci Sayısı	%
Grundschule	45	26.16
Hauptschule	17	9.88
Grund+Hauptschule	52	30.23
Grund+Realschule	38	22.0
Hiç gitmeyen	5	2.90
Toplam	157	

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyi saptanmış ve anne-babaların %13.4'nün eğitim görmediği, ancak %9.71'inin üniversite mezunu olduğu ve ilkokula gitmeyen anne ve baba oranının üniversiteye gidenden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu dağılımda anneler %64.57, babalar %61.14 ile ilkokul mezunu olup, düşük eğitim seviyesini teş-

kil etmektedir. Annelerin %86.25'inin temel eğitimi aldığı ve bu oran ile babalardan daha az eğitilmiş oldukları görülmektedir (Tablo III).

Tablo III: Öğrenci ailelerinin eğitim açısından dağılımı

Ebebeyinlerin Eğitim Durumları	Anne	%	Baba	%
Eğitim Görmemiş	21	12	2	1.14
İlkokul	113	64.1	107	61.14
Ortaokul	25	14.28	21	12
Lise	11	6.28	35	20
Üniversite	5	2.85	12	6.8
Toplam	175		175	

Ankete katılan 175 kişiden %10.85'i annesinin, %14.85'i ise babasının mesleğini belirtmemiştir, bu soruya yanıt verenlerden %78.20'sinin annesi ev hanımıdır. Çalışan annelerin oranı %21.79'dur. %19.87 oranında işçi veya işçi emeklisi anneye karşın, %71.14 oranında işçi veya işçi emeklisi babalar büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. %0,64 oranında öğretmen anne vardır, ancak bu oran babalarda %6.7 ile daha fazladır. Tablo IV'de ankete katılanın ve anne-babalarının mesleklerine göre dağılımı verilmektedir.

Tablo IV: Öğrenci ailelerinin meslek açısından dağılımı

Ebebeyinlerin Meslekleri	Anne	%	Baba	%
Ev hanımı	122	78.20	-	-
İşçi	15	9.6	39	26.17
İşçi emeklisi	16	10.25	67	44.96
Serbest	2	1.28	33	22.14
Öğretmen	1	0.64	10	6.7
Diğer	-	-	-	-
Toplam	156		149	

Annelerin %65.14'ü, babaların %73.14'ü boş zamanlarını dolduran uğraşlardan birinin TV seyretmek olduğunu belirtmektedir. Ankete katılan öğrencilerden %58.28'i de TV seyretmenin bir boş zaman uğraşı olduğunu belirtmektedir. Annelerin %66.85'i el işleri ile uğraşırken, babaların %78.28'i gazete okumaktadır. Annelerin %74.85'i, babaların %53.71'i ziyaretlere önem verirken, çocukların %25.71'i ziyareti tercih etmekte, %45.71'i spor yapmaktadır. Boş zamanlarında TV seyreden (%72) ve gazete okuyan (%78) babaya karşın, öğrencilerin %58'i TV seyretmekte ve gazete okumaktadır. Annelerin %12'si,

babaların %11.42'si kitap okurken, bu oran çocuklarında %60'dır. Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını dolduran uğraşlar TV seyretmek, gazete, kitap okumak, sinemaya gitmek ile en fazlasını oluşturmaktadır (Tablo: V).

Tablo V: Öğrenci ve ebeveynlerin uğraşlarına göre dağılımı

Ebeveynlerin	Öğrenci	Anne	Baba
TV seyretmek	102	114	126
Gazete okumak	125	83	137
Kitap okumak	105	21	29
Sinemaya gitmek	124	9	16
Elişleri ile uğraşı	36	117	9
Spor yapmak	80	9	40
Ziyaret	52	131	94
Toplam:	175		

Ankete katılanlardan %85'i okumanın boş zamanları içinde ilk üç uğraş arasına girdiğini, %0.57'si ise hiç okumadıklarını belirtmektedir. Öğrencilerin %21.71'i okumayı gereksiz bir uğraş olarak görürken, %30.85'i alışkanlık, %37.14'ü bilgi edinmenin en iyi yolu, %10.28'i ise gerekli ama zorlayıcı olarak belirtmişlerdir. Okumayı gereksiz bir uğraş olarak görenlerden %4.5'i okumanın parasal bir yük getirdiğini ve okuma uğraşısının sonuçta parasal bir kazanç getirmeyeceğini ifade etmiştir. %9.7'lik bir azınlık ise diğer kitle iletişim araçlarından daha çabuk bilgi edinebileceğine inandığından okumayı zaman kaybı olarak görmekte, %1.7'si ise okumayı zihni yorduğu için gereksiz bulmakta, kendisi gibi bir çok insanın okumaktan zevk almadığına inananların sayısı ise %5.7 ile sınırlanmaktadır.

Okuma uğraşısının olmayışının nedenleri şeklinde bir soruya %21.71'i okuma konusunda teşvik edilmiş olmak, %5.1'i okuma için maddi olanakların olmayışı, %2.2'i okumak için ayrı bir odasının olmayışını, %24'ü ise TV'nin tercih edilmesi olarak yanıtlamıştır.

Okumanın hoşça giden bir alışkanlık olduğunu kabul edenlerden %57.14'ü çeşitli konularda bilgi edinebilmenin, %34.85'i zihninin sürekli işleminin, %60.57'si farklı bakış açısı kazanmasının, %33.14'ü kültürlü bir insan olarak daha çok çevre edinebilmenin okumaya neden olduğunu, %1.1'i ise bu konuyu hiç düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Ankete katılanlardan %19.42'si anne-baba motivasyonu, %17.71'i arkadaş çevresinde, %16.57'si okulda, %40'ı kendi gayretiyle okuma alışkanlığı kazandığını dile getirmiştir.

Okuma alışkanlığına sahip olduğunu sa-

vunanlardan %56'sı gazete ve dergi, %36.57'si roman ve öykü, ancak %13.71'i bilimsel yazı ve kitap okuduğunu aktarmışlardır.

Birden fazla seçeneği işaretleyerek yanıtlayabilecekleri "Okurken karşılaştığınız zorluklar nelerdir?" şeklindeki bir soruya ankete katılanlardan %12.57'si hiç karşılık vermemiş; %16'sı okurken zihninin çabuk yorulduğunu, 344 %41.14'ü konuların ilgi çekici olmadığını, %10.8'i okuma ve anlama tekniklerini bilmediğini, %32.57'si çok anlamlı ve dolaylı ifadelere sıkça rastladığını, %34.28'i kavramların yabancı olduğunu, %26.28'i dil ve içerik bakımından metni çözerken güçlük çektiğini, %8'i sosyal, tarihsel, kültürel yapıları anlayamadığından metni çözemediğini ve zorluk çektiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin yabancı dil bilgisi seviyelerini saptamak amacıyla yöneltilen sorulara ankete katılanların %77'si yanıt vermiştir. Bunlardan %8'i pekiyi, %71.85'i iyi, %19.25'i orta derecede Almanca bildiklerini belirtmişlerdir. İkinci dil olarak İngilizce bildiklerini ifade edenler %37'lik bir oran teşkil etmektedir. Bunlardan %6'si pekiyi, %27.27'si iyi, %66'si orta derecede İngilizce bildiklerini aktarmışlardır.

Tablo VI: Öğrencilerin Yabancı Dil Bilgisine Göre dağılımı

Yabancı Dil Bilgisi	Öğrenci Sayısı	%
Almanca/Pekiye	12	8.8
Almanca/İyi	97	71.9
Almanca/Orta	26	19.3
Toplam	135	
İngilizce/Pekiye	4	6
İngilizce/İyi	18	27.27
İngilizce/Orta	44	66
Toplam	66	

Ankete katılanlardan %77'si anadilde (Türkçe) %22.85'i ikinci dil (Almanca)'da okumayı tercih etmektedir. Öğrencilerin %8'inin Almancayı pekiyi, %71.85'inin ise iyi bildiklerini iddia etmelerine karşın Almanca okuyanlar %22.85 ile düşük bir oran oluşturduğu saptanmıştır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

1. Yüksek öğretimde Alman Dili ile ilgili bölümlerde okuyan öğrenciler büyük bir çoğunluğu Alman Dili'nin konuşulduğu ülkelerde bulunmuşlar ve ilk ve orta öğretimlerini Türk eğitim sisteminden farklı olan Alman eğitim sistemine bağlı okullarda

gerçekleştirmişlerdir. Alman eğitim sistemi öğrencinin başarı düzeyine göre ilkökul (Grundschule) 5'te seçenekler sunmaktadır. Başarılı olamayan öğrenci temel eğitimden (Grundschule + Hauptschule) sonra meslek okuluna (Berufsschule) gitmektedir. Bu ülkelerde yüksek öğretime devam etme şansı olmayan öğrencilerin %89.9 gibi büyük çoğunluğu eğitim sistemlerinin farklılığından yararlanarak Türkiye'de bir ya da iki sene liseye devam etmekte ve özellikle Almanca'yı bilme ayrıcalığını kullanarak Alman Dili ile ilgili bölümleri tercih etmektedirler. Almanya'da lise bitiren ve yüksek öğretime devam etme şansı bulunanlar ise %8.72'yi teşkil etmektedir.

2. Okuma alışkanlığı, ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarına bağlıdır. Eğitim düzeyi yüksek, okuma alışkanlığı olan ailelerin çocuklarının ilgi, hedef, kültür düzeyleri ve okuma alışkanlıkları yükselecektir. Ankete katılanların annelerinin babalarına kıyasla eğitim düzeyi düşüktür. Çocuk eğitiminde annenin rolü düşünüldüğünde öğrencilerin öncelikle ailede başlaması ve biçimlenmesi gereken okuma alışkanlığına sahip olmalarını istemek bir beklentiden öteye gitmeyecektir.

3. Ankete katılan öğrencilerin ebeveynlerinin %74.14'ü Almanya'da çalışan işçi veya işçi emeklisi olduğu saptanmıştır. Bu durum öğrencinin yakın etkileşimde bulunduğu ortamı, sunulan olanakları belirlemektedir. Okuma alışkanlığı gibi ailede biçimlenmesi gereken alışkanlıkların kazanılmasında bu durumun olumsuz etkisinin olacağı düşünülmektedir.

4. Ankete katılan öğrencilerin ebeveynlerinin boş zaman uğraşları arasında TV seyretmenin yüksek bir oran teşkil ettiği anlaşılmaktadır. Buna koşut olarak öğrencilerin de %58.28'lik bir oranla televizyon seyrettikleri, okumayı bilgi edinmenin en iyi yolu olarak görenlerden %33.14'nün televizyon programlarının okuma yerine geçebileceğini belirttikleri saptanmıştır. Öğrencilerin %85'i okumayı boş zaman değerlendirmeye dahil etmekte, %56 gibi büyük çoğunluğu okuma ile gazete ve dergi okumayı anlamakta, %13.71'i ise bilimsel kitap ve yazı okuduğunu belirtmektedir. Okumayı gereksiz bir uğraş olarak görenler ile okumayı bir alışkanlık olarak görenlerin yaklaşık aynı oranlarda olması da ilginçtir.

5. Özellikle Almanca öğretmen adayı öğrencilere mesleklerini besleyecek, yabancı dil ve kültürlerini geliştirecek okuma alışkanlığı kazandırabilmek için, öncelikle anadilde okuma ile yabancı dilde okuma arasındaki ilişkiye dikkat çekmek gerekir. Anadilde çok okuyan bir öğrenci, yabancı dilde de bu alışkanlığını yitirmeyecek ve daha çok öğrenecek, sözcük dağarcığını genişleterek, okuduğunu çözümlenecek ve anlayacaktır. Bir başka deyişle,

öğrenci eleştirel okuma yeteneği kazanacaktır. Derslerde okunan kitap sayısının yüksek tutulması, okuma tekniklerinin verilmesi, ders dışında okunabilecek, okunması gereken kitapların önerilmesi, okumanın yararları ve gerekliliği yönünde öğrencilerin güdülenmesi, bilinçlendirilmesi, kütüphanelerden yararlanılması yoluna gidilmesi öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında etkili olacaktır.

[1] Hermann Hesse, 1971. Lektüre für Minuten, s. 123.